

МОВНА ТА КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОГО ПРОФЕСІЙНОГО БРЕНДУ

LANGUAGE AND COMMUNICATION TRAINING FOR FUTURE DOCTORS AS PART OF THEIR PROFESSIONAL BRAND

Формування Я-бренду лікаря як унікального професійного іміджу, що поєднує високу клінічну компетентність із досконалою культурою фахового мовлення українською й англійською мовами, стає критично важливим чинником успішної професійної само-реалізації.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення педагогічної моделі формування Я-бренду майбутнього лікаря засобами іноземної та української мов за професійним спрямуванням через інтегроване викладання освітніх компонентів на кафедрі мовної підготовки та соціально-гуманітарних наук.

При проведенні дослідження використовувались наукові методи, які включали аналіз, синтез та узагальнення наукової літератури з проблем персонального брендингу, комунікативної компетентності та мовної підготовки медичних фахівців; системний підхід – для моделювання педагогічного процесу; структурно-функціональний аналіз – для виокремлення компонентів Я-бренду лікаря.

У результаті проведення дослідження було проаналізовано сучасні наукові погляди до визначення понять «Я-бренд лікаря», «комунікативна компетентність» і «культура фахового мовлення» в контексті мультилінгвальної медичної освіти. Виявлено структурні компоненти Я-бренду майбутнього лікаря, а саме когнітивний, комунікативно-мовленнєвий, емоційно-ціннісний і рефлексивний, та визначено роль української і англійської мов у їх формуванні. Розроблено педагогічну модель, що містить чотири складові: цільовий, теоретико-методологічний, змістово-процесуальний і результативно-оцінний блоки, а також було визначено три етапи її реалізації. Обґрунтовано педагогічні умови інтегрованого викладання мовних дисциплін. Визначено систему критеріїв і показників сформованості Я-бренду майбутнього медичного фахівця.

Практична цінність даного дослідження полягає в розробленій педагогічній моделі, яка може бути впроваджена в практику роботи кафедр мовної підготовки закладів вищої медичної освіти, а описана система критеріїв оцінювання дозволяє здійснювати моніторинг індивідуальних траєкторій професійного становлення майбутніх лікарів.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, українська мова за професійним спрямуванням, Я-бренд

лікаря, комунікативна компетентність, фахова англійська мова, культура фахового мовлення.

The formation of a doctor's I-brand as a unique professional image, combining high clinical competence with a perfect culture of professional speech in Ukrainian and English, becomes a critically important factor in successful professional self-realization.

The purpose of the article is to theoretically substantiate and develop a pedagogical model of forming a future doctor's I-brand using foreign and Ukrainian languages for professional purposes through integrated teaching of educational components at the Department of Language Training and Social Sciences and Humanities.

The research used scientific methods that included analysis, synthesis and generalization of scientific literature on the problems of personal branding, communicative competence and language training of medical professionals; a systemic approach – for modeling the pedagogical process; structural and functional analysis – for identifying components of the doctor's I-brand.

As a result of the study, modern scientific views on the definition of the concepts of "I-brand of a doctor", "communicative competence" and "culture of professional speech" in the context of multilingual medical education were analyzed. The structural components of the I-brand of a future doctor were identified, namely cognitive, communicative-speech, emotional-value and reflective, and the role of the Ukrainian and English languages in their formation was determined. A pedagogical model was developed, comprising four components: target, theoretical-methodological, content-process, and result-evaluation blocks. Additionally, three stages of its implementation were determined. The pedagogical conditions of integrated teaching of language disciplines were substantiated. A system of criteria and indicators for the formation of the I-brand of a future medical specialist was determined.

The practical value of this study lies in the developed pedagogical model, which can be implemented in the practice of language training departments of medical institutions of higher education, and the described system of evaluation criteria allows monitoring of individual trajectories of professional development of future doctors.

Key words: foreign language for professional purposes, Ukrainian language for professional purposes, doctor's personal brand, communication skills, professional English, professional speech culture.

УДК 378.147:61:81'243
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/88.32>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Лукаш Ю.М.,
orcid.org/0000-0002-7744-0632
ст. викладач кафедри мовної підготовки
та соціально-гуманітарних наук
Державного закладу «Луганський
державний медичний університет»

Гришина О.С.,
orcid.org/0000-0002-5452-7719
ст. викладач кафедри мовної підготовки
та соціально-гуманітарних наук
Державного закладу «Луганський
державний медичний університет»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В українських медичних закладах вищої освіти спостерігається розрив між академічною підготовкою та практичними комунікативними компетентностями майбутніх лікарів [1, с. 140]. Це знаходить свій прояв у тому, що студенти мають глибокі фахові знання, але не вміють ефективно транслювати їх українською та іноземними мовами,

а це негативно впливає на формування їхнього Я-бренду. Надмірна термінологізація мовлення та відсутність інтегрованого підходу до викладання мовних дисциплін унеможливають розвиток культури фахового спілкування та навичок адаптації інформації до різних комунікативних ситуацій. У цифрову епоху майбутні лікарі недостатньо підготовлені до онлайн-комунікації, телемедицини

та міжнародної взаємодії, що знижує рівень довіри пацієнтів і конкурентоспроможність випускників. Отже, формування Я-бренду лікаря потребує створення моделі інтегрованого викладання української та іноземної мов за професійним спрямуванням у межах медичної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів у сучасних умовах цифровізації медичної освіти та воєнного стану висвітлено в працях Т. О. Воронцової, П. С. Гудака, Н. З. Яреми та П. В. Бідзілі, які доводять, що ефективна комунікація є ключовим чинником професійної самореалізації лікаря, формування його довіри серед пацієнтів і професійного авторитету. Автори підкреслюють необхідність інтеграції традиційних і цифрових форм навчання для підготовки майбутніх медиків [2]. Продовжуючи цю думку про багатогранність комунікативної підготовки, А. О. Божук розглядає формування професійно-комунікативного іміджу лікаря через інтерактивні мовні практики, що сприяють становленню його публічного образу та розвитку комунікативного бренду фахівця в соціальному середовищі. Дослідник обґрунтовує значення мовної підготовки як засобу професійного самоствердження [3].

Це розуміння поглиблюється в статті К. Ліневич та О. Шевченко, де комунікативна компетентність розглядається як структурний компонент професійного розвитку майбутнього лікаря. Авторки наголошують на важливості системного використання рольових ігор, тренінгів, дискусій і лекцій у процесі формування навичок міжособистісного спілкування, що має інтегруватися у всі етапи професійної підготовки [4].

Систематизація теоретичних підходів до розуміння комунікативної компетентності як складника професійного іміджу медика проведена в дослідженні О. Сікорської та О. К. Орду. Вони виокремлюють емпатію, толерантність і комунікативний самоконтроль як базові риси професійного образу лікаря та підкреслюють роль інтерактивних методів у розвитку цих якостей [5].

Дослідження М. Пребстер та ін. присвячене створенню цифрового міждисциплінарного курсу для майбутніх лікарів, спрямованого на розвиток комунікативних навичок. Використання «студентських портретів», побудованих на аналізі потреб і мотивацій, дозволило персоналізувати навчання та підвищити його ефективність. Інтеграція міждисциплінарного підходу з цифровими технологіями сприяла формуванню практичних комунікативних умінь і професійного бренду майбутніх лікарів шляхом розвитку адаптивного спілкування та міжпрофесійної взаємодії [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проаналізовані джерела детально розглядають формування професійно-комуніка-

тивного іміджу лікаря [3], а комунікативну компетентність як складову фахової підготовки [5]. Однак не знайдено дослідження, яке б інтегрувало концепцію Я-бренду як сучасного інструменту професійної самопрезентації медичного фахівця в мультилінгвальному освітньому середовищі.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці педагогічної моделі формування Я-бренду майбутнього лікаря засобами іноземної та української мов за професійним спрямуванням через інтегроване викладання освітніх компонентів на кафедрі мовної підготовки і соціально-гуманітарних наук.

Виклад основного матеріалу. Ю. М. Лукаш та ін. визначають Я-бренд лікаря як унікальне поєднання професійних компетентностей, особистісних якостей, комунікативних навичок і репутаційних характеристик, що формують цілісний образ медичного фахівця в очах пацієнтів та колег [7]. Важливим аспектом формування Я-бренду є комунікативна компетентність, яку Н. М. Мирута та В. А. Жовнір розглядають як інтегровану здатність до ефективної взаємодії у професійному середовищі. Науковці наголошують, що комунікативна компетентність майбутнього лікаря включає не лише володіння медичною термінологією, але і розуміння психологічних особливостей спілкування з пацієнтами, здатність до емпатії та побудови довірчих стосунків [8]. У контексті глобалізації медичної освіти особливо актуальною стає мультилінгвальна комунікативна компетентність, що передбачає вільне володіння професійною лексикою українською й англійською мовами.

Культура фахового мовлення розглядається як невіддільний складник професійної ідентичності медика. Результати дослідження Ф. Су та ін. доводять, що високий рівень мовленнєвої культури корелює з довірою пацієнтів до лікаря та загальним сприйняттям його професіоналізму [9]. Культура фахового мовлення охоплює дотримання норм літературної мови, точність у використанні медичної термінології, здатність адаптувати складну інформацію для різних аудиторій і дотримання етичних норм комунікації.

Структурні компоненти Я-бренду майбутнього лікаря можна визначити через кілька взаємопов'язаних елементів. По-перше, це когнітивний компонент, що включає професійні знання та вміння артикулювати їх мовними засобами. По-друге, комунікативно-мовленнєвий компонент, який передбачає володіння культурою фахового мовлення українською та іноземною мовами. По-третє, емоційно-ціннісний компонент, що відображає ставлення до професії і здатність транслювати професійні цінності через мовленнєву поведінку. По-четверте, рефлексивний компонент, який забезпечує усвідомлення власного професійного образу та його цілеспрямоване формування.

Роль української мови у формуванні Я-бренду полягає в забезпеченні ефективної комунікації з україномовними пацієнтами, формуванні національної ідентичності лікаря та створенні образу культурно компетентного фахівця. Водночас англійська мова за професійним спрямуванням відкриває доступ до міжнародного наукового дискурсу, забезпечує можливість участі в міжнародних конференціях і публікаціях та формує образ сучасного лікаря, інтегрованого в глобальне медичне співтовариство. Упровадження цих мовних компонентів у процесі підготовки майбутнього лікаря створює синергетичний ефект, коли студент не просто вивчає дві мови паралельно, а формує єдину полілінгвальну професійну ідентичність, здатну адаптуватися до різних комунікативних контекстів медичної практики.

Розробка педагогічної моделі формування Я-бренду майбутнього лікаря вимагає комплексного підходу до організації навчального процесу на кафедрі мовної підготовки. Так, дослідження А.-І. Соуто-Гомес та ін. показує, що ефективність формування професійної ідентичності значно підвищується за умови інтеграції різних освітніх компонентів, що дозволяє студентам бачити цілісну картину своєї майбутньої професії через призму мовної підготовки [10].

Педагогічна модель формування Я-бренду майбутнього лікаря засобами іноземної та української мов є цілісною системою взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують послідовний і систематичний розвиток професійної ідентичності студентів-медиків (рис. 1).

Рис. 1. Педагогічна модель формування Я-бренду майбутнього лікаря

Джерело: власна розробка авторів

Цільовий блок визначає стратегічну мету – формування Я-бренду майбутнього лікаря як конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем мовленнєвої культури та комунікативної компетентності. Цей блок конкретизується через систему завдань, а саме розвиток білінгвальної професійної комунікативної компетентності, формування культури фахового мовлення українською й англійською мовами, розвиток навичок самопрезентації і професійної рефлексії та створення позитивного професійного іміджу майбутнього лікаря.

Теоретико-методологічний блок базується на інтеграції кількох наукових підходів. Компетентнісний підхід визначає орієнтацію на формування практичних умінь і навичок професійної комунікації. Особистісно-орієнтований підхід передбачає врахування індивідуальних особливостей студентів, їхніх професійних інтересів і траєкторій розвитку Я-бренду. Контекстний підхід забезпечує моделювання автентичних ситуацій медичної практики в процесі мовної підготовки. Інтегративний підхід реалізується через міждисциплінарні зв'язки української та англійської мов за професійним спрямуванням із клінічними дисциплінами.

Змістово-процесуальний блок включає три взаємопов'язані етапи реалізації. Адаптаційно-мотиваційний етап спрямований на усвідомлення студентами важливості Я-бренду для майбутньої кар'єри, формування мотивації до вивчення професійно орієнтованих мовних дисциплін і розвиток базових комунікативних навичок. На цьому етапі студенти знайомляться з концепцією персонального брендингу в медицині, аналізують успішні кейси лікарів-практиків, починають формувати власне професійне портфоліо.

Формувальний етап характеризується активним розвитком компонентів Я-бренду в результаті систематичної роботи з медичною термінологією обома мовами, участь у проєктній діяльності, створення професійних презентацій, написання наукових текстів та участь у студентських конференціях. Студенти опановують різні жанри медичного дискурсу від спілкування з пацієнтами до академічних презентацій.

Творчо-рефлексивний етап передбачає самостійну роботу студентів над удосконаленням власного Я-бренду, участь у міжнародних наукових проєктах, створення власних навчальних матеріалів для молодших курсів, систематичну рефлексію професійного зростання та корекцію індивідуальної траєкторії розвитку професійного іміджу.

Педагогічні умови інтегрованого викладання української та англійської мов за професійним спрямуванням мають базуватися на принципі контекстного навчання. Це означає, що мовний матеріал не вивчається ізольовано, а інтегрується в реальні клінічні ситуації і професійні сценарії [11]. Першою важливою умовою є створення єдиного тематичного простору, коли одна і та сама медична тема розглядається паралельно українською й англійською мовами, що дозволяє студентам формувати міцні термінологічні зв'язки та розвивати професійне мислення обома мовами одночасно.

Другою педагогічною умовою є забезпечення практико-орієнтованого характеру навчання через моделювання автентичних комунікативних ситуацій медичної практики. Це передбачає використання рольових ігор, симуляцій лікар-пацієнт, презентацій клінічних випадків та участь у модельних міжнародних конференціях [12]. Такий підхід

допомагає студентам не лише засвоїти мовний матеріал, але і сформуванню впевненості у своїх комунікативних здібностях, що є критично важливим для Я-бренду.

Третьою умовою виступає систематична рефлексивна діяльність студентів щодо власного професійного іміджу та комунікативної поведінки. Викладачі мають створювати можливості для самоаналізу через відеозаписи виступів, портфоліо професійних досягнень і регулярний зворотний зв'язок від викладачів та однокурсників. Четвертою умовою є створення розвивального інформаційно-освітнього середовища з використанням цифрових технологій, що дозволяє студентам формувати цифровий компонент Я-бренду через професійні мережі та онлайн-платформи [13].

Результативно-оцінний блок моделі включає систему критеріїв і показників сформованості Я-бренду майбутнього лікаря. Когнітивний критерій охоплює рівень володіння медичною термінологією українською й англійською мовами, розуміння професійного дискурсу та здатність до міжмовного перенесення термінів. Показниками є обсяг активної лексики, точність уживання термінів і швидкість мовного перемикавання.

Комунікативно-діяльнісний критерій визначає практичні навички професійного спілкування, тобто вміння презентувати медичну інформацію, вести документацію та брати участь у міжнародному науковому обміні. Показниками виступають якість усного та письмового мовлення, адаптивність, володіння жанрами медичного дискурсу й ефективність невербальної комунікації.

Особистісно-рефлексивний критерій відображає самооцінку професійного іміджу, усвідомлення сильних сторін комунікативної поведінки та готовність до розвитку. Показниками є якість рефлексій, активність у професійних мережах, ініціативність у вдосконаленні, наявність стратегії і плану розвитку власного Я-бренду.

Ціннісно-мотиваційний критерій характеризує ставлення до професії, усвідомлення ролі комунікації у медицині та мотивацію до вдосконалення мовленнєвих умінь. До основних показників відносяться сталість професійних інтересів, участь у науковій діяльності та прагнення до академічної мобільності.

Запропонована педагогічна модель передбачає постійний моніторинг результатів, корекцію змісту та методів роботи відповідно до потреб студентів і вимог сучасної медичної практики.

Висновки. Проведене дослідження дозволило теоретично обґрунтувати і розробити педагогічну модель формування Я-бренду майбутнього лікаря засобами іноземної та української мов за професійним спрямуванням. Встановлено, що Я-бренд лікаря є інтегративним утворенням, що включає когнітивний, комунікативно-мовленнєвий,

емоційно-ціннісний і рефлексивний компоненти, формування яких відбувається в результаті систематичної мовної підготовки.

Розроблена чотирикомпонентна педагогічна модель (цільовий, теоретико-методологічний, змістово-процесуальний і результативно-оцінний блоки) забезпечує послідовне формування професійної ідентичності студентів-медиків шляхом інтегрованого викладання української та англійської мов. Визначено чотири ключові педагогічні умови ефективної реалізації моделі: створення єдиного тематичного простору, забезпечення практико-орієнтованого навчання, систематична рефлексивна діяльність і розвиток цифрового освітнього середовища.

Обґрунтовано систему критеріїв сформованості Я-бренду (когнітивний, комунікативно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний, ціннісно-мотиваційний), що дозволяє здійснювати моніторинг і корекцію індивідуальних траєкторій професійного розвитку студентів.

Перспективним напрямом подальших досліджень є експериментальна перевірка ефективності розробленої педагогічної моделі з визначенням кількісних показників сформованості Я-бренду на різних етапах навчання. Потребує подальшого вивчення питання адаптації моделі до дистанційного та змішаного форматів навчання в умовах цифрової трансформації медичної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Особливості компетентнісно-орієнтованого підходу медичної освіти / В. М. Мацькевич та ін. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу* : міжнар. наук.-метод. конф. (м. Яремче–Івано-Франківськ, 22 верес. 2023 р.). Яремче–Івано-Франківськ, 2023. С. 140. URL: https://www.ifnmu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97_CONFERENCE-PAPERS-September_22_2023-IFNMU.pdf (дата звернення: 15.10.2025).
2. Формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів у контексті цифровізації та сучасних соціальних викликів / Т. О. Воронцова та ін. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 22. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17254016> (дата звернення: 15.10.2025).
3. Божук А. О. Формування професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів за допомогою інтерактивних мовних практик. *Медицина та фармація: освітні дискурси*. 2023. № 2. С. 11–19. DOI: <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2023-2-2> (дата звернення: 15.10.2025).
4. Лінєвич К., Шевченко О. Комунікативна компетентність як складова фахової підготовки студентів-медиків. *Грааль науки*. 2023. № 24. С. 535–539. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.102> (дата звернення: 15.10.2025).

5. Сікорська О. О., Орду К. С. Комунікативна компетентність як показник професійного іміджу сучасного лікаря. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Т. 1. № 43. С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-3-34> (дата звернення: 15.10.2025).

6. Communication skills for future doctors and health professionals: Developing student personas for an interdisciplinary digital course on complementary and alternative medicine (CAM) and health communication / M. Pröbster et al. *HCI International 2024 Posters. Communications in Computer and Information Science*. 2024. Vol 2119. P. 334–343. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-61966-3_36 (дата звернення: 15.10.2025).

7. Лукаш Ю. М., Гришина О. С., Буряк Н. В. Інноваційні підходи до формування soft skills у медичній освіті: освітній компонент «Я-бренд лікаря». *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 7. DOI: <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.06.29.07> (дата звернення: 15.10.2025).

8. Мирута Н. М., Жовнір В. А. Комунікативна компетентність як важлива складова освіти майбутніх лікарів. *Бізнес Інформ*. 2024. № 7. С. 471–478. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-471-478> (дата звернення: 15.10.2025).

9. The influence of stereotypes on trust in doctors from patients' perspective: The mediating role of com-

munication / F. Su et al. *Psychology Research and Behavior Management*. 2022. No. 15. P. 3663–3671. DOI: <https://doi.org/10.2147/PRBM.S389202> (дата звернення: 15.10.2025).

10. Analysis of occupational therapy students' pedagogical practices for the forging of professional identity and development of professional intelligence: A scoping review / A.-I. Souto-Gómez et al. *Journal of Intelligence*. 2023. Vol. 11. No. 3. Article 48. DOI: <https://doi.org/10.3390/jintelligence11030048> (дата звернення: 15.10.2025).

11. Chornous V. P., Husar G. I. Communicative approach to foreign language teaching of future medical workers in higher educational institutions. *Health & Education*. 2025. Vol. 2. P. 223–227. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2025.2.30> (дата звернення: 15.10.2025).

12. English workshops with simulated patients and peers reduce medical students' apprehension about speaking in English / P. Codron et al. *Medical Science Educator*. 2025. Vol. 35. P. 21–23. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40670-024-02217-3> (дата звернення: 15.10.2025).

13. Satienchayakorn N., Sanpatchayapong U. Reflection and English learning in pre-medical students' E-portfolio. *ThaiteSol Journal*. 2025. Vol. 38. No. 1. P. 22–43. URL: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thaiteSoljournal/article/view/271725> (дата звернення: 15.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025